

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O‘ZBEKISTON JURNALISTIKA VA OMMAVIY
KOMMUNIKATSIYALAR UNIVERSITETI**

“KIRITDI”

**O‘zbekiston jurnalistika va ommaviy
kommunikatsiyalar universiteti
rektori**

Sherzodxon Qudratxo‘ja

2024-yil “20” o‘g

“TASDIQLAYMAN”

**O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi**

2024-yil “18” o‘g

**IJODIY (KASBIY) IMTIHONLAR DASTURI
VA BAHOLASH MEZONI**

**60210400 – DIZAYN (MEDIADIZAYN)
TA‘LIM YO‘NALISHI UCHUN**

Toshkent – 2024

Tuzuvchilar:

R.Rayimjanov – O‘zJOKU o‘quv ishlari bo‘yicha prorektori, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

N.Muratova – O‘zJOKU ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

O.Zokirova – O‘zJOKU Internet jurnalistika va ijtimoiy tarmoqlar fakulteti dekani, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

S.Qurbonov – O‘zJOKU Mediadizayn kafedrası mudiri

B.Mullajonov - O‘zJOKU Mediadizayn kafedrası katta o‘qituvchisi

Taqrizchilar:

S.S.Beknazarova - Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU, “Audiovizual texnologiyalar” kafedrası professori, texnika fanlari doktori (DSc), professor

B. Bazarbaev – Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU, “Telestudiya tizimlari va ilovalari” kafedrası dotsenti.

Kirish

60210400 – Dizayn (Myediadizayn) ta'lim yo'nalishida amaliy ish va ijodiy imtihon o'tkazishdan maqsad, abituriyentda mazkur sohada talab etadigan ijodiy qobiliyat, kreativlik, zaruriy axborot texnologiyalari va dasturlaridan foydalanish ko'nikmasining mavjudligi, axborot mahsulotining tarkibiyelementlarini mantiqan mos va uyg'un holda joylashtira olishi kabi sifatlarning mavjudligini hamda uning dunyo qarashi va fikrlash doirasini aniqlashdir. Ijodiy imtihon jarayonida abituriyentlarning quyidagi jihatlariga e'tibor qaratiladi:

- Ijodkorlik qobiliyati;
- Dunyoqarashining kengligi, qiziqishlari doirasi;
- OAV va mediadizayn sohasini qay darajada bilishi;
- Mediadizayn kasbiga moyilligi;
- OAV faoliyatida dizaynning ahamiyatini chuqur tushunishi;
- Nashrlarni dizayn qilish amaliyoti bilan tanish ekanligi;
- Nashrlarni dizayn qilishning texnik va dasturiy ta'minotidan xabardorlik darajasi;
- Fikrlash va ijodda kreativ yondashuvning mavjudligi;
- Yozma savodxonlik darajasi;
- O'z fikrini erkin, aniq, mantiqli va izchil ifoda etish mahorati;

Amaliy ish va ijodiy imtihonning tuzilishi

Ijodiy imtihon 2 bosqichda: amaliy va ijodiy ish shaklida amalga oshiriladi:

Birinchi bosqich – Esse yoziladi.

Ijodiy imtihon esse shaklida quyidagi tartibda amalga oshiriladi:

– esse mavzulari hozirgi kun muhim ijtimoiy-siyosiy, adabiy-tarixiy, madaniy-ma'naviy, axloqiy, vatanparvarlik va boshqa dolzarb masalalariga bag'ishlanganligi hamda jurnalistik xususiyatga yo'naltirilgan va abituriyentning ijodiy imkoniyatlarini ochib berishga qaratilgan bo'lishi nazarda tutiladi va fan bo'yicha imtihon komissiyasi a'zolari tomonidan tuziladi. Mavzular oliy ta'lim muassasasi qabul komissiyasining raisi tomonidan tasdiqlanadi hamda muhrlangan maxsus konvertida qat'iy hisobot hujjatlari sifatida saqlanadi;

– qabul komissiyasining raisi yoki uning topshirig'i bilan rais o'rinbosari ijodiy imtihon boshlanishidan 20 daqiqa avval fan bo'yicha imtihon komissiyasining raisiga esse mavzulari solingan konvertlarni topshiradi va fan bo'yicha komissiya a'zolarini imtihon topshiruvchi guruhlarga taqsimlaydi;

- ijodiy imtihoni o'tkazilishi uchun 1.30 astronomik soat vaqt belgilanadi;
- ijodiy ish sahifalari muhrlangan 12 varaqli daftarga yoziladi, qoralama uchun

ham sahifalari muhrlangan qog'ozlar beriladi. Esse yozilgan daftar va qog'ozlarda yozma ish muallifini bildiruvchi, shartli belgilarning qo'yilishiga yo'l qo'yilmaydi;

- Essening hajmi 5 betdan kam bo'lmasligi kerak;
- ijodiy imtihon uchun belgilangan vaqt tugagandan so'ng, yozma ishlar qoralamalari bilan birga yig'ib olinadi va mas'ul kotibga yoki uning muoviniga topshiriladi;
- mas'ul kotib yoki uning muovini yozma ishlarni shifrlab, fan bo'yicha imtihon komissiyasining raisiga tekshirish uchun topshiradi;
- yozma ishlar faqat oliy ta'lim muassasasi binosida va fan bo'yicha imtihon komissiyasi a'zolari tomonidan tekshiriladi;
- tekshirilgan esselarga qo'yilgan ballari va tekshiruvchilarning imzolari bilan qabul komissiyasining mas'ul kotibi yoki uning muoviniga topshiriladi;
- mas'ul kotib yoki uning muovini esselarni deshifrovka qilib, imtihon qaydnomasiga abituriyentlarning familiyalari va olgan ballarini kiritadi;
- essegga quyidagi yo'nalishlardan kelib chiqib mavzular belgilanadi: ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy, vatanparvarlik, milliy iftixor va sog'lom turmush tarzi.

Ikkinchi bosqich – abituriyentlar CorelDraw, Adobe Illustrator, Adobe Photoshop dasturlaridan foydalanib, muayyan gazeta, jurnal yoki veb-saytning bosh sahifasi maketini, o'z ismi-sharifi logotipidan foydalanib yaratilgan vizitkani yaratadi.

Dizayn loyiha (amaliy) ishi quyidagi tartibda o'tkaziladi.

CorelDraw, Illustrator, Photoshop dasturlaridan foydalanib, muayyan gazeta, jurnal yoki veb-saytning bosh sahifasi maketini yaratishi uchun abituriyentga **1,30 astronomik soat** vaqt ajratiladi.

Amaliy ish maxsus kompyuterlar bilan jihozlangan xonalarda o'tkaziladi.

Dizayn loyihalash ishini baholashda kompozisiyaning mavzu jihatdan originalligi, sahifaning mavzusiga mos dizayn tanlanganligi, badiiy va g'oyaviy ifodada ranglardan to'g'ri foydalanilganligi, tasvirlar va dizayn elementlarining jurnalistik mahsulot mazmuniga va nomiga mosligi, sahifa yoki nashr nomiga mos logotip ishlab chiqilganligi va unga mos shakl topa olinganligi, ishlanish mahorati va uning tugallanganlik darajasi kabi masalalarga e'tibor qaratiladi.

Amaliy ish va ijodiy imtihon natijalari ikki kundan so'ng e'lon qilinadi.

Amaliy ish va ijodiy imtihonni baholash mezonlari

Amaliy ish va ijodiy imtihon yagona ko'p balli baholash tizimi bo'yicha baholanadi.

Amaliy ish va ijodiy imtihonda to‘plash mumkin bo‘lgan maksimal ball miqdori – 156 ball.

Amaliy ish va ijodiy imtihonning har bir bosqichini baholash uchun ajratilgan maksimal ball:

birinchi bosqich – (esse) 63 ball.

ikkinchi bosqich – (amaliy ish) 93 ball.

1. Ijodiy imtihonni baholash mezonlari

Ijodiy esseni baholash ikki tizimli: mazmuni va matn xatolariga qarab baholanadi.

Ijodiy imtihonda to‘plash mumkin bo‘lgan umumiy maksimal ball miqdori – 63 ball.

Esseni baholash mezonlari

Ijodiy imtihonni baholash mezonlari: (mazmuni – maksimal 30 ball; imloviy va uslubiy xatolar – maksimal 33 ball)

№	Ballar qo‘yish mezonlari:	Maksimal ballar	
1.	A) Mavzu sayoz ochilgan, raqam va dalillar yetarlicha keltirilmagan bo‘lsa, abituriyentning mavzu yuzasidan tasavvuri yuzaki, fikrlash doirasi tor bo‘lsa 0 – 6 ballgacha;	0–6	Jami: 8 ball
	B) 12 tadan ortiq uslubiy va imloviy xatolar mavjud bo‘lsa - 0 - 8 ballgacha	0–8	
2.	A) Mavzu muayyan darajada ochilgan, raqam va dalillardan biroz foydalanilgan bo‘lsa-da, abituriyentning ifodada badiiy tasvir vositalaridan foydalanishga intilganligi ko‘rinib tursa – 2-4 ballgacha, tahlil qilishga harakat qilganligi sezilib tursa-yu, ammo tahlilda mantiqiy xulosalar chiqarishda o‘zligi sezilsa – 2 - 6 ballgacha;	2–6	Jami: 12 ball
	B) orfografik, punktuasion va uslubiy xatolarning umumiy soni 10 tagacha bo‘lganda - 8 – 12 ballgacha bo‘lgan doirada baholanadi; ishda qo‘pol uslubiy va imloviy xatolar uchramasa - 8 – 12 ballgacha;	8–12	
3.	A) mavzu ancha teran ochib berilgan, raqam va dalillardan o‘rinli foydalanilgan hamda tahlil qilish,	8–14	Jami: 24 ball

	<p>mantiqiy xulosalar chiqarishda iqtidor namoyon etilgan bo'lsa, til va uslubda ravonlik va obrazlilik, fikr-mulohazalarni erkin ifodalash sezilsa - 8-12 ballgacha; mavzu bir oz ochilgan, abituriyentning fikrlashi o'rtadan pastroq, jurnalistikani yaxshi tushunmagani sezilsa - 10-14 ballgacha;</p> <p>B) Orfografik, punktuasion va uslubiy xatolarning umumiy soni 6-9 ta bo'lganda - 14 – 20 ballgacha, ishda qo'pol uslubiy va imloviy xatolar uchramasa - 16 – 24 ballgacha bo'lgan doirada baholanadi;</p>	14-24	
4.	<p>A) mavzu ancha teran ochib berilgan, raqam va dalillardan o'rinli foydalanilgan, tahlil va mustaqil umumlashmalar chiqarishga intilish, mavzuni ochishda, mantiqiy fikrlashda harakat ko'zga tashlansa, til va uslubda ravonlik, obrazlilik, fikr-mulohazalarni erkin ifodalash ko'rinib tursa, ayrim mualliflarning mazkur mavzu yuzasidan bildirgan fikrlari mantiqli dalillar bilan rad etilsa yoki tanqid qilingan bo'lsa - 12 – 20 ballgacha; dalillar biroz yetishmasa, uslubda oqsashlar uchrasa, tahlil u qadar teran bo'lmasa -14 – 22 ballgacha doirada baholanadi.</p> <p>B) ishda uslubiy va imloviy jihatdan uncha muhim bo'lmagan xatolarga yo'l qo'yilgan bo'lsa, ijodiy insho – 20 - 34 ballgacha; orfografik, punktuasion va uslubiy xatolarning umumiy soni - 4-5 ta bo'lganda - 24 – 28 ballgacha bo'lgan doirada baholanadi;</p>	12-22	Jami: 33 ball
	20-28		
5.	<p>A) mavzu teran va har tomonlama ochib berilgan, raqam va dalillardan mahorat bilan foydalanilgan, mantiqiy, tahliliy xulosalar, umumlashmalar chiqarish qobiliyati yaqqol namoyon bo'lgan bo'lsa, til va uslubda ravonlik, obrazlilik, fikr-mulohazalarni erkin, aniq ifodalash</p>	24-30	Jami: 63 ball

	<p>ko‘rinib tursa, mazmunga mos shakl tanlangan, ijodiy ishda o‘rinli tarzda tanqidiy mulohazalar bildirilgan bo‘lsa, mazmuni ochishda abituriyentning mustaqil fikrlash qobiliyati aniq ko‘rinib tursa - 24 – 30 ballgacha; ishda umumiy xulosalar yetishmasa, fikrlarni umumlashtirishda mantiq oqsasa, fikrlar sintezi kamroq bo‘lsa - 20 – 26 ballgacha baholanadi.</p> <p>B) Ishda uslubiy va imloviy xatolar uchramasa, ijodiy insho - 24 - 33 ballgacha bo‘lgan doirada baholanadi; orfografik, punktuasion va uslubiy xatolarning umumiy soni 3-4 ta bo‘lsa – 24 - 30 ballgacha baholanadi.</p>	24–33	
--	---	-------	--

2. Amaliy ishni baholash mezonlari

CorelDraw, Adobe Illustrator, Adobe Photoshop dasturlaridan foydalanib, yaratilgan nashr sahifasi maketi, o‘z ismi-sharifi logotipidan foydalanib yaratilgan vizitkani baholash mezonlari:

Ajratilgan ball miqdori - 0 - 93 ball

№	Mezonlar	Ajratilgan ball
1.	Kompozisiya mavzu jihatdan original topilganligi, kreativlik	15 ball
2.	Grafikda sturda qatlam, ranglar palitrasi va matn stillaridan to‘g‘ri foydalanganligi	12 ball
3.	Sahifada sarlavha, rükn, hoshiya va chegara chiziqlarining mavjudligi va to‘g‘ri joylashtirilganligi	12 ball
4.	Grafikda dastur interfeysi bilan ishlash uchun yetarli tajriba va ko‘nikmaga ega ekanligi	12 ball
5.	Sarlavhada mavjud ma‘lumotlarning bir-biriga nisbatan to‘g‘ri joylashtirilganligi va masshtabiligi	12 ball
6.	Tanlangan tasvir va suratlarning tanlangan mavzu va mutaxassislikka mosligi	10 ball
7.	Matn va shriftlarning to‘g‘ri tanlanganligi va o‘qishga qulaylik darajasi	10 ball
8.	Ishlanish mahorati va ishning tugallanganlik darajasi	10 ball
JAMI:		93 ball

Ijodiy imtihon bosqichlarida to‘plangan ballar alohida ball sifatida qaydnomaga kiritiladi. Qaydnoma belgilangan tartibda rasmiylashtirilib, mas‘ul kotib yoki uning muoviniga takdim etiladi.

Amaliy ish va ijodiy imtihon natijalarini apellyatsiya qilish tartibi

Amaliy ish va ijodiy imtihon bosqichlari natijalari bo'yicha apellyatsiya arizalar faqat imtihon bosqichlari natijalari e'lon qilingan vaqtdan boshlab 24 soat mobaynida qabul qilinadi.

Murojaat mazmunida faqat o'zining ijodiy ishi va ballari xususida e'tiroz bo'lsa, qabul qilinadi. Lekin boshqa abituriyentlar ishlari va ballari haqida yozilgan shikoyat arizalari qabul qilinmaydi.

Apellyatsiya qilish jarayonida abituriyentga qo'shimcha savol berishga ruxsat berilmaydi.

Amaliy ish va ijodiy imtihonda olingan bahoni o'zgartirish faqat fan bo'yicha komissiyaning roziligi bilan va faqat apellyatsiya qiluvchi abituriyent ishtirokida oliy ta'lim muassasasi qabul komissiyasining qarori bilan amalga oshiriladi.

Amaliy ish va ijodiy imtihon o'tkazilishiga qadar apellyatsiyaga ariza berish va uni ko'rib chiqish tartiblari abituriyentlarga yetkaziladi.

Tavsiya etiladigan adabiyotlar

1. 2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi. <https://lex.uz/uz/docs/5841063>
2. Yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish va ularning bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish bo'yicha Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan 5 ta muhim tashabbus.
3. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016.
4. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O'zbekiston, 2017.
5. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017.
6. Mirziyoyev Sh.M. Matbuot va ommaviy axborot vositalari xodimlariga // "Xalq so'zi" gazetasi, 2019-yil 27-iyun.
7. Raytman M.A. Adobe Photoshop. Официальный учебный курс. Москва. 2017.
8. Yevgeniya Tuchkevich: Adobe Photoshop CC. Москва. 2019.
9. Komolova, Yakovleva: CorelDrawX8. Самоучител. Москва. 2017.
10. Do'stmuhammad X. Jurnalist bo'lmoqchimisiz? – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2001.
11. Toshev F. Jurnalistning noni qattiq. – Toshkent, 2009.
12. Jabborov Sh. O'zbekistonda kim yaxshi yashaydi. – T.: O'zbekiston, 2012.